

KAYBOLAN KÜLTÜR DEĞERLERİMİZ VE TOPLUM (2)

Güven Duygusu Zaafa Uğradı

Kaybettiğimiz kültür değerlerimizden birisi de güven duygusudur. Aile arasında güven duygusu son derece önemlidir. Eşler mutlaka biri birine güvenmeli, güven duygusunu sarsacak davranışlardan şiddetle kaçınmalıdır. Eğer aile arasında güven duygusu kalmazsa, bunu yerini endişe, tereddüt ve şüphe kaplar. Bu da ailede saadet ve huzur namına bir şey bırakmadığı gibi bazen de cinayete kadar giden olaylara sebep olabiliyor. Günümüzde yabancı bir erkekle mesajlaşma bile boşanma ile neticeleniyor.

Eskiden herkese insan malını emanet ettiği gibi canını bile emanet edebilirdi. Bir insan hacca veya uzun bir yolculuğa çıkacağında bütün birikimini ve kıymetli varlığını komşusuna veya yakınlarından birisine emanet eder ve "Geline alırım" deyip giderdi. Malı emanet alan

kişi de bunu, kendi malı gibi büyük bir ihtimamla muhafaza ederdi.

Peygamber Efendimiz, peygamber olmadan önce, Muhammedü'l-Emin yani güvenilen insan unvanı ile anılırdı. Güven bu kadar önemli ve peygamberlik vasfıdır. Şimdi ne mal emniyeti kaldı ve ne de can... İnsanlar sokağa çıkmaya bile korkuyor.

Dr. Mehmet
Ali UZ

Cenab-ı Hak Nisa Suresinin 58. Ayetinde: "Allah size, emanetleri ehline vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adalet ile hükmetmenizi emreder" buyurur. Bu ayet-i kerimede Allah, ister maddi bir şey, isterse bir görev olsun bunların ehline verilmesi hususunda titiz davranılması gerektiğini emreder. Böyle olunca da ihanet ortadan kalkar. Bunun yerini güven duygusu alır. Ayet-i kerimede insanlar arasında hükmedildiğinde de adaletle davranılması gerektiğini emreder.

Adalet, çok geniş kapsamlı

bir mefhumdur. Adalet hak ve hukuka uygunluk, hakkı koruyup ve gözetme, dürüstlük, herkese hakkı olanı vermektir. Hâl böyle olunca toplumda güven duygusu hâkim olur.

Ticarî hayatta da güven en büyük zenginliktir. Çok zengin insan kefalet gibi bazı sebeplerle servetlerini tamamen kaybederler. Eğer bunlar güvenlerini kaybetmemişse birileri ellerinden tutup onları eski durumlarına getirebilir. Bu ticarî hayatta çok görülmüştür.

“Bir öleni geri getiremezsiniz, bir de kaybolan güveni” sözü ne kadar manidardır. Biz bugün insanlara ve kurumlara karşı güvenimizi kaybettik. Malesef güvensizliği bize en çok güvendiğimiz insanlar öğretiyor. Ne kadar acı değil mi? Toplumun mutsuzluğunun en önemli sebeplerinden birisi budur.

Akif merhumun dediği gibi: “Allah’a güven, sa’ye sarıl, hikmete râm ol/ Yol varsa budur, bilmiyorum başka çıkar yol” demekten başka çare yok galiba.

Mevlâna’nın: “Güven bir ayna gibidir, bir kez çatladı mı hep çizik gösterir” sözü ne kadar ibret verici değil mi?

Her konuda olduğu gibi güven konusunda da aşırılığa kaçılmamalıdır.

Eğitim Ve Terbiye

Toplum hayatında eğitim ve terbiye son derece önemlidir. Eskiden eğitim ve terbiye çok küçük yaşlarda ailede başlar, okulda devam ederdi. Yine eskiden büyük aile tipinde büyü-

kanne ve büyükbabaların bunda büyük rolü vardı. Onlar küçük yaşlardan itibaren çocukların kalbine Allah sevgisi, Peygamber muhabbeti aşılar. İnsan, hayvan ve çevre sevgisinin ne olduğunu öğretirlerdi. Ayrıca çocuklara haram-helâl duygusu da aşılanırdı.

Günümüzde çekirdek aile tipinde anne-babalar çocukları ile ilgilenmez oldu. Şimdi onlar, ilk mektep mezunu bile olmayan bakıcılara veya yabancı kadınlara emanet ediliyor. Bunun faturası da çok ağır oldu. Bir zamanlar öyle yoz insanlar çıktı ki: “İnsan eğitilmez, hayvan eğitilir” diyorlardı. Eğitimsiz nesillerin ne hâle geldiğini bugün topluma bakarak anlayabilirsiniz.

Bir ilahiyatçımız: “İslâm ve iman eğitimi okulda değil ailede verilir. Çocuğa ailede verilen bu eğitim, bilgisayara virüs programı yüklemek gibidir. Nasıl virüs programı bilgisayara dışarıdan gelecek virüsleri engellerse, ailede verilen bu eğitim de ömür boyu çocuğu zararlı telkinlerden ve cereyanlardan korur” diyor.

Biz klasik terbiye sistemimizi çöpe attık batının terbiye sistemini örnek aldık. Bu cereyan yeni başlamadı, elli-atmış yıl önce başladı. O dönemlerde bahçeye bir tanıdığımız geldi, yanlarında bir de çocuk vardı. Bir süre sonra çocuk, güllerin içine girdi. Güllerin tam açma zamanı idi. Çocuk açan güllerden başlayıp, tomurcuklar dâhil koparıp koparıp yere atıyordu. Bunu çocuğun anne-babası da görüyordu, çocuğa hiçbir müdahalede bulunmuyorlardı. İçim

gidiyordu, dayanamadım bir ara bir fırsatını bulup çocuğun yanına gittim. Koluna hafifçe bir çimdik atıp, “Koparma” dedim. Çocuk bir çılgık atıp annesine koştu. Bundan sonra sohbet çocuk terbiyesine kaydı. Karı-kocanın ikisi de üniversite mezunu ve meslek sahibi insanlardı. Yeni terbiye ve onlara göre çocuğa, “Yapma, etme” denmemiş. Çocuk böyle güvene ulaşmış.

Tabii güven önemli, ama bu aşırılığa kaçtığında çocuk gençliğinde ve ileri yaşlarda bu aşırı güven zarar vermeye başlar. Hiç bir şey bilmediği hâlde kendini allâme-i cihan zanneder. Verdiği önemli kararlarda hata yapmaya başlar. Yapacağı işlerde büyükleri ile istişare etme ihtiyacını duymaz. Eğer verdiği karar iş hayatı ile ilgiliyse, iş hayatı başarısızlıkla veya iflasla biter. Eğer verilen yanlış karar evlilik ile ilgiliyse evlilik, boşanma ile son bulur. Böyle bir insan hatalarına bakıp: “Ben nerede hata yaptım” deme ihtiyacını duymaz. Suçu hep başkalarına atıp işin içinden çıkar.

Peygamber Efendimiz bir gün ashabına: “Sizden evvelki kavimler neden helâk oldu biliyor musunuz” sorusunu sorunca, onlar da: “Allah ve Resülü daha iyi bilir” mukabelesinde bulunur. Peygamber Efendimiz: “İçlerinde ifrat ve tefrite kaçmalarındandır” buyurur. Demek ki zafiyette, aşırılıkta helâk sebebidir. Güven meselesinde de böyle, ne ifrata kaçınmalı ve ne de tefrite... İşte batının terbiye sistemi bu...

Peygamber Efendimiz büyük

bir isabetle terbiye meselesinde: “Hiçbir baba çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir hediye vermiş olamaz” buyurdıkları gibi, bir atasözümüzde de: “Terbiyesiz bir insan, kalaysız kap gibidir” denir. Hz. Ali Efendimiz de: “Çocuklarınızı bulduğumuz zamana göre değil, gelecek zamana göre terbiye ediniz. Zira onlar sizin zamanlarınızdan başka bir zaman için yaratılmışlardır. O zamana uygun tarzda onları güzelce terbiye etmekte kusur etmeyiniz” buyurur.

Çocuklarımızın iyi terbiyesinde anne-babaların örnek olmaları son derece önemlidir. Yeni nesillerin eğitim ve terbiyesi için harcanan emek ve para hiçbir zaman boşa gitmez. Bunun için büyük devletler bütçelerinde en büyük payı, eğitim için ayırırlar.

Eğitim, terbiye ve kültürü tamamen ihmâl ettik. Öğretimde seviye ve kaliteye önem vermedik. Eğitim ve öğretimde hep batıyı örnek aldık. Yüksek öğretimde özellikle sosyal alanlarda problem var. İnsanın akademisyenlikte en verimli dönemi profesörlük dönemidir. Bu dönemin iyi değerlendirilmesi gerekir. Bu dönemde araştırma yapan eser üstüne eser verenle, hiçbir şey yapmayan eser üretmeyen bir tutulabilir mi? Osmanlı’da müderrislik neyse günümüzde profesörlük de odur. Osmanlı Dönemi’nde medreseler seviye ve kalitesine göre sınıflandırılmış, başarı gösteren müderrisler seviye ve kalitelerine göre bu medreselerde görevlendirilmiş, tabii ücretleri de

buna göre yükselmiştir. Maalesef günümüzde böyle bir uygulama yok. Bir de akademisyenlikte emeklilik yaş durumu yeniden gözden geçirilmelidir. Prof. Süheyl Ünver bu konu üzerinde ısrarla durur.

Hoşgörü Ve Affetme Duygusu Yok Oldu

Toplumda hoşgörü ve affetme duygusundan eser kalmadı. Yunus Emre'nin: "Yaratılanı severim, Yaradan'dan ötür" sözü hoşgörünün kaynağı gibidir. Ben: "Kırmamak değil kırılmamak esastır" sözünü ilk defa Hacı Veyiszade Hocamdan işitiştim. O zaman bu sözdeki hikmetin manasını kavrayamamıştım. Nefsimizdeki kırılmalar arttıkça bunun ne kadar doğru ve hikmetli bir söz olduğunu ancak o zaman anlamaya başladım. Bir insan dikkat eder başkalarını kırmamaya çalışır. Ama kendisi kırılınca, kırılacak bir davranışla karşılaştığında hoşgörü gösterip kırılmamak, herkesin değil, er kişinin işidir. Mevlâna'nın: "Sevgi ve hoşgörü insanlıktır" sözü de takdire şayandır.

Kaybettiğimiz değerlerden birisi de affetme duygusunun kaybolmasıdır. Cenab-ı Hak A'râf Süresinin 199. Ayet-i Kerimesinde: "Affı tut, iyiliği emret, cahillerden de yüz çevir" buyurur. Peygamber Efendimiz Cebrail Aleyhisselâmdan bu Ayet-i Kerimenin açıklanmasını isteyince Cebrail: "Allah sana vermeyene vermeni, sana gelmeye ne gitmeni, sana zulmedenı affetmeni emretti" açıklamasını getirir. Bu Ayet-i Kerimede di-

nimizin affetmeye ne kadar çok önem verdiğini göstermektedir. Elmalılı M. Hamdi Yazır, affı tut emrini izah ederken şu açıklamayı yapar: "... Affedici ol, herkesin eksliğine, kusuruna bakma, kusurları bağışlamak, özür dileyenleri affetmek senin önde gelen hasletin, en baş özelliğın olsun." Kur'an-ı Kerim de bunun gibi daha pek çok Ayet-i Kerime vardır.

Peygamber Efendimiz Uhud Savaşı'nda yaralanıp yüzünden kanlar akarken: "Allah'ım sen kavmimi bağışla, çünkü onlar gerçeğı bilmiyorlar" diye Allah'a yakarması, affedicilik konusunda Peygamber Efendimizin ne kadar affedici olduğunu göstermeye kâfidir sanırım.

Affetmekle ilgili aşağıdaki sözler de ne kadar güzel ve hikmetlidir.

"Şahsınıza yapılan fenalığı affedin, milletinize yapılanı sakın affetmeyin." (Hz. Ali)

"İnsanın en büyüğü, en yüksek mevkide iken tevazu gösteren, kudret sahibi iken affeden ve kuvvetli olduğu vakit adaletle hareket edendir." (Abdülmelik b. Mervan)

"Affın en güzeli, hasmını (düşmanını) ezmeğe muktedir iken yapılanıdır." (Ömer b. Abdilaziz)

Ahlâki Değerler Zaafa Uğradı

Bir toplumu ayakta tutan millî-manevî değerlerimizin başında ahlâki yapı gelir. Ahlâki yapının bozulması toplumun yıkımına yol açar. Onun için dinimiz ahlâka büyük önem verir.

Âl-i İmrân suresinin 134. Ayet-i kerimesinde Cenab-ı Hak: “Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelerini yenenler, insanları affedenlerdir” buyurur. Bu ayet-i kerimde Allah, Müslümanların üç özelliğine dikkat çeker. Birinci özelliği varlıkta ve yoklukta Allah yolunda harcayan ve iyilik etmek, ikinci özelliği öfkelerini yemektir, üçüncü özelliği de Müslümanların affedicidir. Öfkeyi yemektir gibi bir özelliğimiz de kalmadı. Ufak bir tartışma cinayetle sonuçlanabiliyor. Yukarıda da bahsetmiştik, bir baba iki yaşındaki çocuğu yemek yemedi diye öfkelenip çocuğunu bir yumrukla öldürüyor. Bu nasıl bir öfke anlamak mümkün değil. Affedicilik özelliğimiz de kalmadı, bunun yerini kin ve nefret aldı. Böyle bir toplum ayakta kalabilir mi?

Kalem suresinin 4. Ayetinde de Peygamber Efendimizi Cenab-ı Hak: “Sen, muhakkak büyük bir ahlâk üzerindesin” diyor eder. Peygamber Efendimizden de onlarca hadis-i şerif nakledilmiştir. Bunların bazıları şöyledir:

“İyilik güzel ahlâktan ibaretir.”

“Hayırlınız ahlâkı en güzel olanınızdır.”

“Kıyamet gününde mü’min kulun terazisinde güzel ahlâktan daha ağır bir şey bulunmaz. Allah Teâlâ çirkin hareketler yapan, çirkin sözler söyleyen kimseden nefret eder.” (Tirmizi)

“Mü’minlerin iman bakımından en mükemmeli, huyu en iyi olanıdır. Hayırlınız, kadınlarına karşı hayırlı olanlardır.”

Günümüzde kadınlara hayırlı olmak şöyle dursun, kadınlara şiddet uygulamaktan zevk alan, hatta onları hunharca öldüren insanlar türedi.

“Sizden en çok sevdiğim ve kıyamet gününde meclisime en yakın olacak kişiler, ahlâkı en güzel olanlarıdır. Gösteriş için uzun uzun konuşan, sözünü beğendirmek için avurdunu şişire şişire, ukalaca konuşan ve bilgiçlik taslayan kimseler ise hiç sevmediğim kişilerdir ve onlar kıyamet günü benden en uzak olanlardır.”

“Ben güzel ahlâkı tamamlamak için gönderildim.” (Muvatta, Hüsnü’l-Huk, Ahmed b. Hanbel)

Ayet-i kerimelerden ve hadis-i şeriflerden çıkarmamız gereken sonuç şudur: İnsan için ahlâktan daha güzel bir şey yoktur. Bizim bu konuda örnek almamız gereken şahsiyet de Peygamber Efendimizdir. Asırlardan beri ahlâklı insanların çok sevilmesi ve sayılmasının sebebi budur. Nitekim Peygamber Efendimiz de: “Mü’min sever ve sevilir, sevip sevmeyen (hoş geçinmeyen ve kendisiyle geçinmeyen) insanda hayır yoktur” buyururlar.

Toplumun ayakta kalması ve huzura kavuşması için ahlâklı nesiller yetiştirmek mecburiyetindeyiz. Bunun yolu da onlara örnek olmaktan geçer. Maalesef günümüzde kötü örnekler iyi örneklerden daha fazla. Gençler bunlardan etkileniyor. Toplum olarak kötü örnekleri azaltıp, yerine güzel örnekleri çoğaltmak en önemli işlerden birisi olmalıdır.

Prof. Dr.
Saim
SAKAOĞLU

Bir Fotoğrafın Hatırlattıkları: 34

SELÇUK ÜNİVERSİTESİ'NE VEDA EDİYORUM

Şubat 1974'ün başında, Erzurum Atatürk Üniversitesi'nin yedi yıllık bir asistanı olarak Amerika Birleşik Devletleri'ne uçarken yanımda götürdüğüm notlarımdan bazıları Konya'mızda da bir üniversitenin kurulması isteği ile ilgili idi. O yıllarda, ülkemizin gelişmişliklerine ve nüfuslarına göre ancak yıllar sonra bir üniversitenin açılacağı illerimiz bile feryat ediyor, üniversite istiyorlardı. Bizden ise o günlerde pek ses seda çıkmıyordu. Oysa *Yeni Konya* gazetesinin onlarca yıl önceki sayılarında Konya aydınlarının sesi yükseliyor, bir üniversite istiyorlardı. Biz de götürdüğümüz notlarımızdan yola çıkarak bir üniversite isteğimizi dile getiren yazımızı hazırlamış ve *Yeni Konya*'ya göndermiştik. Yazımızın yayımlanıp yayımlanmadığını öğrenemedik. Ama biz kendi çapımızda bir taş atmıştık.

Yıllar sonra, 1988 yılında profesör olmak için gerekli bütün şartları taşıdığımızı görünce kendimize bir üniversite aramaya başladık. Çünkü o günlerin kuralına göre bir doçent kendi üniversitesinde profesör olamıyordu. Bunun sonucu olarak pek çok doçent arkadaşımız profesör olarak başka illere gitmek zorunda kalmışlardı. Bizim de bir üniversite aradığımızı öğrenen dostlarımız bazı üniversite adlarını sıralamaya

başladılar. Ancak bizim günlümüz Konya'da, Selçuk Üniversitesi'nde idi. Dönemin rektörü Sayın Prof. Dr. Halil Cin Bey'i makamında ziyaret ederek isteğimizi dile getirdik. Hemen o gün Yüksek Öğretim Kurumu'na (YÖK) bizim için bir kadro ilanı yapılması için yazı gönderildi. O dönemde profesör ilanlarını YÖK veriyordu. Verilen ilana uyarak 06 Haziran 1988 tarihinde belgelerimizi YÖK'e teslim ettik. Ve YÖK gereğini yaparak bizim işlemlerimizi yürüttü. Aldığımız bilgiye göre işlemlerimiz tamamlanmıştı. Eylül 1988'in son günlerinde her şey bitmişti.

Selçuk Üniversitesi'nin Fen-Edebiyat Fakültesi'nin ilk halk edebiyatı profesörü olmuştuk. Bunun ayrı bir anlamı daha vardı; 29 yıl sonra baba ocağına dönüyordum: İstanbul'da öğrencilik (1959-1965), Tokat'ta lise edebiyat öğretmenliği (1965-1967) ve Erzurum'da üniversite hocalığı (1967-1988).

Ekim'in ilk pazartesi günü toplanan kurullarda eksik olan bazı üyelikler için yapılan seçimlerde önce fakülte kurulu üyeliğine seçilmiş, ardından da fakülte yönetim kurulu üyesi olmuştuk. Bölümümüzde doçent bile olmadığı için doğrudan bölüm başkanlığı da bize düşecekti. Ne gezer... Ne bölüm başkanı olabildik, ne de öbür görevlerimize devam edebil-

dik. Ekim 1988'in başlarında önce, boş olan Eğitim Fakültesi Dekanlığına vekaleten, on gün sonra da asaleten dekan olarak atanınca bütün güzel planlarımız yerini başka güzel planlara bırakıvermişti. Üç yıllık dekanlık süremizin bitiminden kısa bir süre sonra yeniden ve kinci defa o göreve getirildik. 04 Aralık 1994 tarihi itibariyle de bu süremiz de dolduğu için kadrolu olduğumuz fakültemize dönüp bölüm başkanlığı görevimizi üstlendik.

Üniversitelerde çalışma yaşı 67'dir. Doğum tarihiniz esas alınarak o gün size Emekli Sandığı'nın yolu görünür. Hâlâ ke-yifle sakladığım 28 sayfalık kafa kâğıdımızda doğum günümüz 20 Mart 1939 olarak yazılıdır (Bu tarih, daha sonra İkinci Dünya Savaşı diye anılacak olan olayın başlamasından altı ay öncedir.)

1994-2006 yılları arasında sürekli bölüm başkanı olduk, çünkü başka profesörümüz olmamıştı. Bu 12 yıllık dönemde iyi günlerimiz de oldu, iyi olmayan günlerimiz de... Üniversitelerde görev yapan veya yakınları bir üniversitede görevli olan kişiler ne demek istediğimizi çok iyi anlayacaklardır.

Bu arada görev başında iken üniversitemizde oluşturulan öğrenci topluluklarından Türkçe Topluluğu'nun yanında yer aldık, onlara destek olduk. Bu arada çok güzel işler de yaptık. Yaptıklarımız şehirde de ses getirmişti. Gençler, Saim Hocalarına karşı besledikleri saygının bir sonucu olarak, emekliliğinin yaklaştığı günlerde bir VEDA VE VEFA TOPLANTISI düzenlediler. İlgilerden Süleyman Demirel Kültür

Hocaların hocası Prof. Dr. Saim Sakaoğlu'na Vefa/Veda Töreni, Konya, 15 Mart 2016

Merkezi'nin Malazgirt Salonu'nu aldılar ve 15 Mart 2006 Çarşamba günü öğleden sonra orada muhteşem bir toplantı düzenlediler. Ne yazık ki o gün çekilen bir videonun dışında başka bir belge bize ulaştırılmadı. Yazımızda yer verilen tek fotoğrafı ise yıllar sonra öğrencimiz Ömer Aydoğan gönderdi. Biz, toplantının akışına hiç karışmamıştık. Onun için salonun içinde yaşanan güzel olaylardan aklımızda kalanlarla yetinecektik. Ancak Ömer kardeşim bu fotoğrafı gönderince kendisine birkaç soru sorarak bilgi istemiştik. Sağ olsun, o da bu sorularımızı 29 Eylül 2021 tarihinde gönderdiği mektubuyla birer birer cevaplandırdı. İşte o sorularımıza verilen cevaplar:

Sayın Hocam,

...İlk mesajınızdan itibaren etrafımdaki arkadaşlarla irtibat kurmaya çalıştım, onların da başkalarıyla irtibat kurmasını rica ettim. Ne yazık ki o gü-

zel güne ait fotoğraf, video, vs. temin edemedim. Sorularınıza gelince:

1. O gün salonda hatırlayabildiğim kadarıyla [Prof. Dr.] Ahmet Sevgi, [Yrd. Doç. Dr] Semra Tunç, [Arş. Gör] Aziz Ayva, [Arş. Gör.] Sinan Gönen, [Arş. Gör.] Betül Demirelma vardı. [Arş. Gör.] Erol Çömün de salonda olduğunu net olmasa da hatırlar gibiyim. Başka hocalarımız var ise de hatırlayabildiklerim bu isimler hocam.

2. [Prof. Dr.] Ahmet Sevgi hocamız bir konuşma yapmıştı yanılmıyorsam. Lakin bu konuda en doğru bilgiyi Ahmet hocamız verebilir diye düşünüyorum.

3. Başka konuşan hocamızı hatırlıyorum desem yalan olur. Semra hocanın güler yüzünü sahnede hatırlar gibiyim.

4. Öğrenci arkadaşlarımızdan hem bizim adımıza hem de Türkçe Topluluğu adına bir kız öğrencinin konuştuğunu hatırlıyorum. Konuşan öğrenci de Türkçe Topluluğu'nda görevli idi yanılmıyorsam.

5. O toplantının düzenlenmesine ön ayak olanlar kimlerdi bilemiyorum ama toplantının mimarı görünürde Türkçe Topluluğu idi. Sınıfların ya da hocaların dahil var mıdır, bilemiyorum.

6. Sizin manevî başkanı olduğunuz Türkçe Topluluğu o toplantının ev sahibi idi. Onları bu toplantının düzenlenmesinde yönlendiren var mıydı, bilemiyorum. Türkçe Topluluğu adına bir kız öğrenci konuşma yapmış, toplantı sonunda da

elimde tuttuğum çiçeği size o kız öğrenci takdim etmişti.

7. O programın düzenlenmesinde ön ayak olan Türkçe Topluluğu içerisinde keşke ben de olsaydım. Lakin topluluktan kimseyi tanımıyorum. O toplulukta olan bir arkadaşına Instagramdan yazdım, cevap bekliyorum. İnşallah ondan olumlu bir dönüş olur.

O güne ilgili söyleyeceklerimi ve mezuniyet törenimize davet konusundaki yaşadıklarımızı affınıza sığınarak bilahare bildirmek isteri hocam.

Fotoğraf, video, vs. ile ilgili bir arkadaşın arşivinden umutluydum ama ne yazık ki harici belleği bulamadığı için o güne ait fotoğraf, vs. var mı bakma imkânı olmadı. Eğer harici belleği bulabilirse olumlu ya da olumsuz dönüş yapacak.

Ellerinizden hürmetle öpüyor, en içten selam ve muhabbetlerimi sunuyorum.

Öğrenciniz Ömer AYDOĞAN

Değerli meslektaşımız Prof. Dr. Ahmet Sevgi Bey, o gün salonda yaptığı konuşmanın el yazısıyla olan metnini bize günün bir hatırası olarak vermişti. Kendilerinin izniyle bu yazıyı da eklemeyi uygun buluyoruz.

O güzel günden hatırımda kalan bir de türkü vardır. Şarkışlalı Âşık Veysel Şatıroğlu'nun ölmez eseri, *Dostlar Beni Hatırlasın* salonda defalarca hep bir ağızdan söylendi. Biz de bu güzelliğin sonucu olarak yıllar sonra, bizim için yazılan şiirleri topladığımız kitabımıza, *Dostlar Beni Hatırladı* (Konya 2009) adını vermiştik.

Yukarıda, vefalı öğrencimiz Ömer Bey'in yazısında adları geçen bölüm arkadaşlarımızın hepsine sevgilerimizi iletiyoruz. Çok önemli işleri olduğu için toplantımızı şereflendiremeyen öbür arkadaşlarımıza da, 'canları sağ olsun' demeyi uygun buluyoruz.

Türkçe Topluluğu'nun bu anlamlı toplantısı için, 2006 yılının yıllık mektubumuza şu notu düşmüştü:

Türkçe Topluluğu kurulduğunda başında Altaylardan gelen yiğit edasıyla Serdar Dulka-dır vardı. Onunla güzel çalışmalar yapmıştık. Onların ilk konferansını ben vermiştim; Zafer'de birlikte imza toplamıştık, TDK Başkanı Prof. Dr. Ş. Haluk Akalın'la bağlarımı ben kurmuştum. Yeni başkan, Hukuklu kızımız Yasemin Oğuz ve arkadaşları bu güzel ortaklığı unutmadılar ve 15 Mart günü, S. Ü. Süleyman Demirel Kültür Merkezi Malazgirt Salonu'nda bir "Veda ve Vefa" toplantısı düzenlediler. Kirpiklerimin nemlendiği o gün verilen onurlukta şunlar yazılıydı:

Yardımlarını ve desteğini bizden esirgemeyen Fahri Üyemiz değerli hocamız

Prof. Dr. Saim SAKAOĞLU'na sonsuz teşekkürlerimizi sunarız.

S. Ü. Türkçe Topluluğu

Bizim bu toplantımızdan önce böyle bir veda toplantı düzenlenmemişti. Aslında bu toplantıyı üniversitemizin bütün fakültele-
rindeki Türk Dili âşığı öğrencileri-

miz düzenledikleri için fakültemizle doğrudan ilgili bir bağı yoktu. Bizim ayrılmamızdan sonra bölümümüz iki de dekan çıkarılmıştı. Acaba?..

Vefa güzel bir duygudur da, acaba bu duyguyu yaşayacak veya onun çekim alanına girebilecek olanlar kimler olabilecek?

Bu toplantının üzerinden 15 yıl geçti. O günkü bölüm arkadaşlarımızdan emekli olanlar veya başka üniversitelere geçenler oldu. Biz de tatlı hatırların arasında o vefa gününü asla unutmadık ve unutmayacağız. Ancak o günlerle ilgili olarak unutacağız bazı gelişmelerin olacağı da hatırdan çıkarılmamalıdır.

Yayına
hazırlayan:
Ahmet Çelik

ASARI ATİKA: YİNE KONYA

Konya'ya dair şimdiye kadar yazılan müteferrik makale ve kitaplar bu vesile ile neşr olunan resimler oldukça mühim bir yekûn teşkil eder. Hatta bunların birçoğuna kesb-i vukuf bile edemiyoruz. Zira şehri mezkûrdan acele ile geçen Avrupalı bir seyyah memleketine avdetinde bu gün binlerce intişar eden resail-i mevkuteden birine orada çıkardığı fotoğraflarıyla beraber bir makale yazıyor ve bazı bilmediğimiz şeyleri de söylüyor.

Konya daha birçok zaman asarı nefise-yi İslamiye için bir memba kalacaktır. Konya'yı bir kere gören her zevki selim sahibi zaten bunu tas-

قرینه ایچمه مناره مردس سنک مزیه عرضل جهرسی

dik eder. Rum Selçuklularının en eski devresinden bed'en ila inkırazlarına kadar husule getirdikleri asardan başka bunlardan sonra hükümet eden Karaman Oğulları ve nihayet sanaât-ı mimariyesinin numuneleri de orada görülerek tetkik olunabilir.

Fakat Konya ezmine-i mezkûreden daha eski bir zamanın asarını da muhtevidir. Ezcümle Alaaddin Tepesindeki **Saat Kulesi** Bizanslılar devrinden kalma bir kilisedir.

Hatta **Alaadin Camii** şerifinin mihrabı muhtevi olan kısm-ı vastisi de bir eski kilise bakiyesi olduğu zannedilir. Bu mihrap mermerden masnudur. Bilahare tamir olunduğu gibi etrafındaki çini yazılar ve nakışlarda kısmen tamir görmüştür. Abanoz minberi enafisi asar-ı İslamiye'den olup üzerinde mahkuk bulunan 550/1155 senesi bu minberin ne kadar eski olduğunu gösterir. Bu camii şerifin düz olan sakfını yetmiş mütejaviz yekdiğerine kemer ile merbut taş direkleri taşımaktadır. Buraya muttasıl olarak selatin-i Selçukiye'den bazılarına mahsus bir türbe vardır. Merkatları kabartma çinilerle müzeyyendir. Caminin harici bir duvarında Selçuki padişahlarından bu binanın inşasına bezli himmet edenlerin isimleri sıra ile mahkuktur.

Alaadin Tepesi bundan bir

iki yüz sene evveline gelinceye kadar muhteşem bir manzara teşkil edermiş. Bir sur ile muhat olan bir mahalde saraylar ve ebniya-ı saire var imiş. Kayıtsızlıktan dolayı muhafazasına muktedir olamamışsınız. En sonra ebniye-i mezkûrenin bekayasından evvel meşhur **Aladdin Köşkü** de gözümüzün önünde yıkılıp mahvoldu.

Konya'nın en güzel ve üslupça en muteber asarından biri de **Karatay Medresesidir**. İttisaldaki duvar temellerinden anlaşıldığı üzere oldukça vasi bir bina imiş, hâlbuki şimdi bir medhal cephesiyle bir de kubbesi kalmıştır. Tekmil mermerden olan bu müzeyyen cephenin balasındaki celi yazı 640/1242 tarihi ile "Karatai" ismini muhtevidir. Kubbenin üstündeki kemer etrafında meşhut olan örgülü müzeyyenat ve eşkâl-i saire suriyye mahsus olan bir üsluptur. Bina'nın kubbesi haricen adi bir şey gibi görünür. Üstünde ne kurşun, ne kiremit vardır. Yalnız kırmızı bir harç ile sıvanmıştır. Ve iki senede bir tamir etmek lazımdır. Fakat içeri girilerek kubbeye doğru bakılınca insan hayretlere mustağrak olur. Tekmil kubbe dâhilen çini mozaik ile mestur ve menkuştur. Böyle makar bir satıh üzerinde eşkal-i hendesiye güne gün yazıların mozaik olarak yerleştirilmesi büyük bir sanata muhtaçtır.

Bu binanın mimarı her kim ise yeryüzünde zuhur eden sanatkârların en büyüklerinden addolunabilir. Karatai ise selatini Selçukiyenin veziri meşhuresinden idi. Kayseri'nin şimalindeki Karatai Hanı müşarun ileyhin inşa-gerdesidir. Gayet mü-

فریدون راز افشار

him bir vesika-i tarihiyye teşkil eden bu hanın vakfiyesini bir köylünün elinde gördüm. Belki şimdiye kadar mahv olmuştur.

Konya'da görülen çiniler acaba nerede imal olunuyordu? Hiç şüphe yok ki oralarda yapılıyor ve bazılarının zannettiği gibi İran'dan geliyordu. Demek ki toprağı ve boyaları elan o civarda bulunmak lazım gelir. Nasıl ki kaffe-i mebani tuğladan mebni olduğundan tuğlayı da oralarda yaparlar imiş.

Selçuki hükümetinin devre-i ahirasi iazımından sahi Fahreddin Ali -ki Konya'da "Sahib Ata" namıyla meşhurdur- pek çok seneler müsnet vezarette bulunduğu Anadolu'nun bir çok mahallerinde âli medrese ve ebniye-i saire inşa ettirmiştir. Konya'yı her ziyaret eden Sahib Ata'nın türbe ve camiini ve 658/1259 tarihli kapı medhalini bir kere görür. Müşarun ileyhin mimarı "Keluk ibni Abdullah" isminde bir sahib-i sanat olup binalarda ismi mahkûktur ve Er-

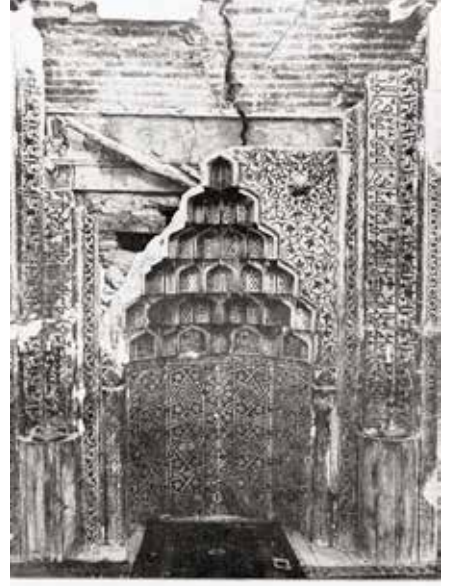

پر نقش و نگار بر قاپی

قرنیه ایلچی مناره مدرسه سنک مدخل مهریسی

Façade d'Entrée du medressé « Indje Minareh » à Konia.

« دروی برعاقی لیه ایله مستور اولوب ایلرلنده چهره لر واردر. صاحب عطا نك معماری كولاكین عیاده اولانیه فوت و انقارین بو بنا نك جیهسته صرف ایلمشدر. »

ذره بدزه غاب ایلدیكیمز نقایس صنعتدن بری

قرنیه بك همكی جامع شریفك مهرای

Konia. — La Minareh de la Mosquée « Bey Hélien »

« معراج چیلرله ایللا و تزیین ایلمش ۱۳۳۱ بو هرزه بویه اول و سینه تورون حله كاش ایله هیات ا بوگون ایلله چیلرین انقارین كیله »

meniyyü'l-asıl olsa gerektir.

Konya'da **İnce Minare** namıyla maruf olan medresede Sahib Ata'nın evkafındandır. Gayet uzun olan minaresine 1319/1901 sene-i hicriyesinde saika (yıldırım) isabet ederek maa't-teessüf alt-ı şerefesine kadar münhedim

oldu. Bu medresenin medhal-i cephesi mermer olmayıp sarımtırak bir taştan masnu ve güne gün yazı ve nakışlar ile müzeyyendir. Dikkatle bakılınca güya yazılı iki şerit ve solundan yukarıya doğru suud ederek (yükselerek) ortada bir kere katlanır ve yan yana aşağıya doğru inip ka-

قرنیه دره صاحب عطا نك ارقاندره ایلچی مناره مدرسه

pının hemen üstünde bir kere daha dolandıktan sonra kapının kemer ve yan seviyelerini bitermesin. Konya'nın en ziyade şayanı temaşa mebanisindedir.

Konya'da Karamanoğlu hükümeti 871/1466 senesine kadar payidar olmuştur. Bu tarihten sonra şehir mezkûr sürati katiyede Osmanlı memaligine ilhak eylemiştir. Karaman Oğullarının sanayi-i nefisesi pek ziyade itibar ettikleri gerek Konya'da ve gerek Karaman'da bıraktıkları meban-i aliye ile müsbittir. Bu asar-ı Selçuki sanatıyla Osmanlı sanatı arasında bir rabita olmak üzere telakki edebiliriz. Konya'daki **Darulhuffaz** Karaman Oğulları zamanına bir misal teşkil eder. Dantela gibi menkuş mermer kaplaması ve derunundaki çini mihrabı görülmeye zedadır.

Konya'da altmışa yakın mebaniyi atika-ı İslamiye

mevcut olup her birinin kendisine mahsus ehemmiyeti tarihîye veya sanaiyesi vardır. Bu cihetle Konya'yı ziyaret edenler taşınmaz olmazlar. Ancak gerek burada gerek memleketimizin sair mahallerindeki asar-ı milliyenin hali pür melalini gördükçe derunumuz bir hüznün ile dağlanır ve derin bir endişeye düşeriz. Vakitler gelip geçiyor. Elan bunların tahribten muhafazası için hiçbir ciddi teşebbüste bulunulmadı. Evvel ve ahir her türlü vesait ile beyan ettiğimiz veçhile hükümetimizin müstacilen yapacağı kanunlardan biride "Muhafazayı Asar-ı Milliye"ye ait bir kanun olmak lazım gelir. Çok bekleme vakit yoktur: en nefis en muhterem ve mukaddes mebanî günden güne mahv oluyor.

KAYNAK

Halil Edhem, "Asarı Atika: Yine Konya", Şehbal, 15 Ağustos 1328/28 Ağustos 1912, Sayı 59, s.212-213

TASAVVUF ERBABININ ETKİSİNDE KONYA'NIN MANEVİ ATMOSFERİ

Büyükler, “İslam 3 şey üzerine kuruludur” derler. İlim, amel ve ihlas. İlmın sebepleri bellidir. Kişi Kur’an ve Sünnet temelinde kendisine lazım olan farz ve nafil ibadetler, muamelatla ilgili hükümler ve ahlak gibi her türlü ilmi öğrenir. Öğrendikleriyle de amel ettiği takdirde ikinci basamağı da gerçekleştirmiş olur. Bu üçlüden belki de en zoru ihlasın teminidir. İhlasın temininde en önemli etkenin, Efendimiz (sav)’in izinde gerçekleşecek zühd hayatı olduğu aşikardır. Geçmiş evliya ve ulema da işe bu açıdan yaklaşmış, ihlasın teminini zühd hayatıyla sağlamaya çalışmışlardır. Bu gayretleri tasavvufi ölçüleri doğurmuş ve bir sisteme oturtmuştur. İnsanların maneviyatını yükselten, onlara kulluk bilincini aşıl原因an tasavvuf zemini ve bu zeminde Peygamber (sav) izinde yürüyen zatlar tüm dünyaya yayılmıştır. İslam tarihi boyunca insanlığa hizmet etmişlerdir.

Bu tasavvuf yollarının ve tasavvuf büyüklerinin Konya ve Konyalılarla olan irtibatı dikkate şayandır. Hz. Mevlana Celaleddin-i Rumi, Şems-i Tebrizi, Sadreddin-i Konevi, Muhyiddin-i Arabi, Molla Cami gibi büyüklerin Konya ile olan bağları, Konya için ayrı bir maneviyat atmosferi oluşturmuştur. Konyalılar elbette bilir ama bilmeyenler için söy-

lemek gerekir ki, bu atmosfer bugün bile yoğun bir şekilde hissedilmektedir. Nasıl hissedilmesin ki? Konya halen bu zatların maneviyatından istifade etmektedir. Bu büyüklerden biraz bahsederek, bu manevi havanın sebeplerini de görmüş oluruz. Zira alem-i İslam’ın önemli isimlerinden olan bu zatların yolları Konya’da kesişmektedir. Onların Konya’da bulunmaları, Konyalılarla münasebetleri hem şehrin hem de insanların terakkisine sebep olmuştur. Adeta Konya ilim ve maneviyat hazinesine dönüşmüş, susamış gönüllere serinlik olmuştur.

Efendimiz (sav) “Alimler peygamberlerin varisleridir” buyurmaktadır. Bu itibarla hakiki alimler insanlara yol gösterici olmuş, onları İslam’ın istediği olgunluğa getirmek için gayret etmişlerdir. Konya ve Konyalılar peygamber varisi bu büyüklerin ayak bastığı topraklarda yaşamakla ne kadar bahtiyardır. Gelin, Konya’nın manevi atmosferini biraz soluyabilmek adına, bu büyük zatlar hakkında birkaç kelam edelim. Edelim ki o bilinçle ilme, amele, ve ihlase yönelelim.

Konya denilince akla ilk gelen isim şüphesiz Hz. Mevlana’dır. Mevlana Celaleddin-i Rumi Hazretleri doğduğu topraklardan Anadolu’ya hicret etmiş, ömrü-

nün sonuna kadar burada kalmıştır. Bu toprakların ilim ve irfanına katkıda bulunmuş, nice tasavvuf erbabı yetiştirmiştir. Kendisinin ilminden, ahlakından, maneviyatından istifade eden binlerce insan, onun izinde yine binlerce insana bunları aşılamıştır.

Bilindiği üzere dünyada onu tanımayan, en azından bir kez dahi ismini duymayan yoktur. Onun dilinden Kur'an ve Sünnet hakikatleri dökülmüş, bu hakikatler akıllara ve gönüllere rehber olmuştur. Eserleri Kur'an ve Sünnet'ten sonra en temel eserler kabul edilmiş, adeta başucu kitabı olmuşlardır. Bundaki en büyük etken, şüphesiz Hz. Mevlana'nın İslam'ı tam anlamıyla hayatında tatbik etmiş olmasıdır. Onun yaşamında görülen güzellik, imanın ve ahlakın zirve hali, onu ve eserlerini insanlar için bu konuma getirmiştir.

Mesnevi'si, Fihi Ma Fih'i ve daha birçok eseri, insanları imana, İslam'a, ahlaka ve maneviyata yönlendiren paha biçilmez nasihatlerle doludur. Bu deryadan bir damla gönüllerimize düşsün diye Fihi Ma Fih'ten birkaç satır aktaralım.

“Şükür, nimetleri avlayıp bağlamaktır. Sada-yı şükrü işittiğin vakit, tezyid-i ihsana amade olursun. Hak Teala Hazretleri bir kulunu sevdikde, ona bela verir. Eğer sabr eylerse, derecesini ali eyler; ve eğer şükr ederse onu ber-güzide kılar. Bazıları Allah (cc)'in lutfuna ve bazıları da Allah (cc)'in kahrına şükr ederler. Onların her birisi de hayırlıdır. Zira şükür bir tiryaktır ki, kahrı

lutfu tebdil eder. Akil ve kamil, huzur ve bela içinde Huda'ya şükr eden kimsedir. ...”⁽¹⁾

Hz. Pir'den ve sözlerinden bahsetmek bu kadar anlamlı ve feyiz doluyken, acaba kendisinin yolunda gidebilmek ne kadar kazançlı bir işdir. Bu kazancın farkına varan binlerce insan, Hz. Pir öncülüğünde maddi manevi birçok inkişafa mazhar olmuşlar, hayatlarını ilim ve irfan çerçevesinde idame eder hale gelmişlerdir.

Konya denilince akla gelen bir diğer isim de Sadreddin-i Konevi Hazretleridir. Kendisi mürşid-i kamili olan Muhyiddin-i Arabi Hazretlerinin yolunu devam ettirmiş, maneviyat alemlerinin sultanlarından olmuştur. Malumdur ki, İbn-i Arabi Hazretlerine makamı itibariyle Şeyh'ül-Ekber (en büyük şeyh/mürşid) derler, yine Konevi Hazretlerine de bu kalıpla Şeyh-i Kebir (büyük şeyh/mürşid) denilmiştir.

Kendisi, Hz. Mevlana ile aynı zamanda yaşamıştır. Birbirleriyle olan münasebetleri çok ileridir. Hatta bu yakınlıkları Hz. Mevlana'nın kendi cenaze namazını kıldırmasını Konevi Hazretlerine vasiyet etmesine vesile olmuştur.

Konya, Selçuklu başkenti olması sebebiyle birçok devlet insanı yetiştirmiştir. Bu açıdan bakıldığında Konya'nın ilim ve maneviyat merkezi olması, Hz. Pir, İbn Arabi ve Konevi Hazretleri gibi zatların bu coğrafyada bulunmuş olması, bu devlet insanların İslam adına hareket et-

(1) Mevlana Celaleddin-i Rumi, Fihi Ma Fih, (Çev. A. A. Konuk), (2015)

melerinde ve bu uğurda yaşama-
larında gayet etkili olmuştur.
Şüphesiz bu etkinin kaynağı, on-
ların vahiy temelli kaynaklara
bağlılıklarındandır. Zira tasavvuf
binası ayet ve hadislerin temeli
üzerine kuruludur. Buna misal
olarak Muhyiddin-i Arabi Haz-
retleri ve Sadreddin-i Konevi
Hazretlerinin eserlerinden birer
nasihate bakalım.

İbn-i Arabi Hazretleri kendisi-
ne nisbet edilen Tuhfetü's-Sefere
adlı eserde şunları söylemekte-
dir: "... ihlas Allah Teala'dan gay-
rısının ittıla'ı olmayan amel-i kal-
biden ibarettir. Bu türlü ibadet
dahi senin bilkülliye Allah Tea-
la'ya teveccüh ve ikbal göstererek
Allah Teala'dan gayrısını ibadeti-
ne işrak etmemekle olur. Cenab-ı
Hak Kur'an'da [Rabbine ibadette
hiçbir şeyi O'na ortak koşmasın]
kavl-i şerifiyle bu hakikate işaret
buyurmuştur. Bazıları da ihlas
amali her türlü şaibelerden tasfi-
ye eylemekle hasıl olur
 demişlerdir.”⁽²⁾

Görüldüğü üzere büyüklerin
ölçüsü vahiy doğrultusunda ha-
reket etmektir. Sadreddin-i Ko-
nevi Hazretlerinden almak iste-
diğimiz nasihat de bu doğrultu-
dadır. Kendisi, Kırk Hadis Şerhi
adlı eserinde şunları aktarmak-
tadır: “Hz. Peygamber (sav) şöyle
buyurmuştur. ‘Bütün hataların
başı, dünya sevgisidir.’ Buradaki
dünyadan maksat; kulun [bir
şeyi/düşünce ya da fiili] kendi
nefsi, enaniyeti/benliği ve başka-
larını dikkate alarak tayin ettiği/
işlediği şeylerdir. Bu sayılanlar-
dan herhangi birinin kendinde

var olduğunu ispat ediyorsa işte
bu kimse dünyayı sevenler sını-
fındandır. ...”⁽³⁾

Konya asırlar boyunca bu ma-
neviyat önderlerinin taliminden
geçmiştir. Toplumun hem dün-
yasını hem ahiretini mamur et-
melerinde rehber olmuşlardır.
Sultanlara sultanlık öğretenler,
dervişleri vasıl edenler, ulema-
nın rahlesini kitapla dolduranlar
hep onlardır. Konyalıları ve Konya
sevdaşısı olan gönüllere acizane
tavsiyemiz, büyüklerimizin
izinde farz ve nafile ibadetlere
gayretle iki cihan saadetini he-
deflemek ve bu uğurda gayret et-
mektir.

Konya'yı ve bu toprakları özel
kılan zatları tanımak, bilmek
bize bu yolda çok büyük fayda
sağlar. Hz. Mevlana, Şems-i Teb-
rizi, Konevi Hz., İbn Arabi Haz-
retleri ve isimlerini saymaktan
aciz kaldığımız birçok büyükleri-
mizin hayatından birer cümle
dahi bizim maneviyatımızı nura
gark eder. Hususan Molla Cami
Hazretlerine ait Nefahat'ül-
Üns⁽⁴⁾ adlı esere müracaat edilirse
bu sözlerimizde ne kadar haklı
olduğumuz görülecektir. Bu eser
Konyamızın manevi mimarları
da dahil olmak üzere yüzlerce ev-
liyanın hayatından misaller ver-
mektedir.

Sözlerimize son verirken ni-
yazımızı, Kur'an ve Sünnet yolun-
da olmak, canımızı bu yolda tes-
lim ile ahirette başta Efendimiz
(sav) olmak üzere tüm mahbub-
larımıza kavuşabilmektir.

(3) Sadreddin-i Konevi, Kırk Hadis Şerhi, (Çev. Dr. A. Pekcan), (2010)

(4) Molla Cami/Nureddin Abdurrahman Cami, Nefahatü'l-Üns Min Hadarati'l-Kuds

(2) İbn Arabi, Tuhfetü's-Sefere/Hakikat Yolcularına Rehber, (Çev. H. Ş. Ergüneş), (2017)